

HRVATSKI *glasnik*

XXXII. godina, 51./52. broj

22. prosinca 2022.

cijena 200 Ft

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

Koncert i predstavljanje nosača zvuka „Čuj nas, Majko!”

10. stranica

Forum hrvatskih manjina

3. stranica

Važan je predškolski odgoj

4. i 5. stranica

Za Vatrene

14. stranica

Svim na Zemlji mir, veselje...

„Svim na Zemlji mir, veselje...” početak je jedne od najljepših božićnih pjesama. U tim riječima sažeto je sve: sve najvažnije u životu, sve čemu čovjek najviše teži, gdje god se rodio, gdje god živio, koje god vjere, nacionalnosti ili materijalnog statusa bio. Koliko je teško postići mir prepoznaje se i u tome da je želja za njim bezbroj puta izrečena diljem svijeta, a ako se i postigne, pitanje je koliko se dugo može očuvati. Nije slučajno da na misnom slavlju svećenici svaki put pozivaju vjernike da jedan drugom zažele „Mir s tobom!” uz rukovanje, koje je znak oprosta, povjerenja, poštovanja, znak da ni jedan od njih nema neprijateljske namjere, da se međusobno smatraju ravnopravnim i da su jednostavno braća i sestre. Prekrasna je to gesta i vjerujem kako je mnogima nedostajala dok se za vrijeme pandemije radi zaustavljanja širenja zaraze nije smjelo rukovati. „Idite u miru!” posljednja je rečenica euharistije, Božja poruka koja nosi u sebi duboko značenje vjere. Je li uopće moguće postići mir o kojem se pjeva u mnogim božićnim ili drugim crkvenim pjesmama, koji se toliko puta spominje u euharistiji? Mir koji ima mnoštvo značenja u raznim kontekstima? U svakodnevnom životu mir obično znači razdoblje bez ratova, ali u drugom značenju mir znači spokoj, unutarnje zadovoljstvo, označava potpunu harmoniju bez konflikata – i to ne samo među ljudima nego i između ljudi i prirode, a o miru se govori i u ljubavi, slobodi, odnosno u odsutnosti nasilja i zla. Sva značenja mira zapravo izlaze od najvažnijega, a to je unutarnji mir u čovjeku. To je mir koji nitko ne može oduzeti, koji nije uvjetovan nečim drugim, a do tog mira dovodi samo dobrota i ljubav. Ljubav je sjeme mira. Ljubav prema Bogu, ljubav prema bližnjemu, ljubav prema prirodi, ljubav prema samomu sebi... Ljubav je zahvalnost, prihvaćanje bez očekivanja, poštovanje, sloboda, nesebičnost, velikodušnost... Sve što postoji u ljudskom srcu, sve što proizlazi iz nas samih. I možda do unutarnjeg mira nije ni toliko teško doći, treba samo iskrena želja za dobrotom, nastojanje da i drugi imaju sreću, rad za dobrobit drugih te želja da baš svi budu slobodni od patnji. Tako za Božić ne želim ništa drugo nego samo „Svim na Zemlji mir, veselje!”

Beta

Glasnikov tjedan

„Imamo niz adventskih običaja – jedan ljepši od drugoga. Na Sv. Barbaru, 4. prosinca, u hrvatskim je krajevima običaj sijati pšenicu. Naši Hrvati u Kemlji i ove su godine slavili Barbaru. Ja sam posijala pšenicu na Sv. Luciju.”

U došašću, čijom prvom nedjeljom počinje crkvena godina, iščekujemo, nadamo se, budni smo i čeznemo bdijući. Ako smo se potrudili, nismo izostavili ni jutarnje svete mise, zornice. Na zornicama pjevamo hrvatske adventske pjesme kao što su „Padaj s neba”, „Zlatnih krila”, „O, Marijo, ti sjajna zornice”, „Poslan bi anđeo Gabriel”, „Ptice lijepo pjevaju”, „Visom leteć ptice male”. Moda je i adventski vijenac od zimzelenih grančica koje označuju vječnost: bor i božikovina simboliziraju besmrtnost, lovor pobjedu nad grijehom i patnjom, cedar daje snagu i izlječenje od svih bolesti, a grančice ružmarina čuvala su Djevicu Mariju na njezinu putu u Egipat. Krug i četiri svijeće simboli su stvaranja, utjelovljenja, otkupljenja i svršetka.

Imamo niz adventskih običaja – jedan ljepši od drugoga. Na Sv. Barbaru, 4. prosinca, u hrvatskim je krajevima običaj sijati pšenicu. Naši Hrvati u Kemlji i ove su godine slavili Barbaru. Ja sam posijala pšenicu na Sv. Luciju.

Na Sv. Barbaru počinjali su božićni opходи. Susjedi bi dolazili jedni drugima i govorili: „Hvaljen Isus! Čestitam vam Sv. Barbaru! Rodilo vam se, telilo se, ždrebito se, prasilo se, janjilo se, macilo se i leglo se! Živi i zdravi bili!”. Ukućani bi odgovorili: „Živ i zdrav i ti bio!”. Tad bi domaćin donio domaću kobasicu da se počaste. Betlehemari KUD-a „Tanac” već godinama pred Badnjak betlehemare u hrvatskim obiteljima u Baranji i Podravini pozdravljajući sličnim riječima. Na Sv. Nikolu, „Nikolinje”, darivamo djecu po uzoru na svetca siromašnih. Sv. Nikolu prate anđeli i Krampus. Zaboravila sam spomenuti Svetu Katu, kojom počinjemo mjesec slavlja, i onu starinsku „Sveta Kata, snig do vrata”. Sve ga je rjeđe i rjeđe, tog sniga do vrata na Svetu Katu.

Na Sv. Luciju djevojke bi upisivale imena jedanaest momaka na papiriće, a jedan ostavile praznim. Svaki dan vadile bi jedan papirić i spalile ga. Vjerovala su kako je

ime koje posljednje ostane ime momka za kojeg će se udati. Ako posljednji papirić bude prazan, sljedeće godine neće se udati. Ne znam ima li djevojaka koje još upisuju imena momaka na papiriće. Budući da je sv. Lucija zaštitnica očiju, postoje običaji povezani i s tim. Taj dan štede se oči, pa se ne rade ručni radovi. Radi li još tko danas ručne radove, a da nije vezilja po zanimanju?

Dječaci obilaze kuće s dobrim željama, a čestitari zažele da kvočka čvrsto sjedi na jajima. Materice i očiči, ove običaje i danas čuvaju Hrvati u Bačkoj. Daruju čestitare slatkišima, orasima, lješnjacima, suhim voćem.

Na Dan sv. Tome Apostola već se jako pripremamo za Božić. Počinjemo peći božićna peciva. Neki rade još i danas okrugli kruh s urezanim križevima, raznim šarama i modeliranim likovima od tijesta.

Badnjak dolazi od riječi „bdjeti” – na taj se dan bdije čekajući Isusovo rođenje. Osvijetlimo prostorije svijećama, simboli ma novog života i nade. Sjećamo se preminulih ukućana, molimo za njih.

Na Badnjak rano ustajemo, završavamo pripreme za Badnju večer i božićni objed, pospremamo dom i spravljamo nemrsnu hranu. Muškarci su nekad na taj dan hranili stoku, pripremali drva za ogrjev i nabavljali hranu. Danas i oni pomažu oko badnjeg i božićnog stola, božićnog drvca.

Obično su se nekad blagovala jela od ribe, bakalar, riblja juha, jela od graha, tiješta, grah i med, med s češnjakom, od kolača fritule, fanjci, gibanice i badnjača. I danas je to tako. Prije badnje večere upalimo svijeću i izmolimo molitvu. Spremni za Božić, Sv. Stjepana i Sv. Ivana, Adama i Evu, Nevinu dječicu, i tako sve do Sveta tri kralja u slavljenju blagdana.

Sretan Ti i blagoslovljen Božić, dragi čitatelju, kao i nova, 2023. godina!

Branka Pavić Blažetin

Forum hrvatskih manjina

Mediji i hrvatske manjinske zajednice – Kako se predstavljamo? Kako nas predstavljaju?

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika 25. studenoga održan je 27. Forum hrvatskih manjina u zgradi Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Na otvorenju Foruma nazočio je premijer RH Andrej Plenković, koji je Forum i svečano otvorio. Forum hrvatskih manjina tradicionalna je manifestacija koja svake godine okuplja predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica iz zemalja u okruženju. Premijer Plenković istaknuo je važnost emancipiranja identiteta Hrvata izvan Hrvatske, jačanje njihovih veza s domovinom te podupiranje njihovih projekata i programa. Tema ovogodišnjeg foruma bila je „Mediji i hrvatske manjinske zajednice – Kako se predstavljamo? Kako nas predstavljaju?“.

U tom smislu Forum hrvatskih manjina pokušao je odgovoriti na sljedeća pitanja: Kakva je medijska infrastruktura unutar pojedinih hrvatskih manjinskih zajednica? Koji oblici medijskog posredovanja prevladavaju unutar zajednica? Kakav je odnos tiska, televizije, internetskih portala, društvenih mreža i dr.? Kako i u kojoj mjeri hrvatske manjinske zajednice prate većinski mediji? Kakav je tu odnos „klasičnih“ i „novih“ medija? Kako i u kojoj mjeri mediji u Republici Hrvatskoj prate hrvatske manjinske zajednice?

Foto: HINA

Kakvu sliku o zajednici stvaraju njezini vlastiti mediji? Kakvu sliku o zajednici oblikuju dominantni mediji većinske zajednice i kulture? Je li uloga medija precijenjena ili podcijenjena?

U svojem govoru premijer Plenković naglasio je kako je od 2016. do danas učtetverostručen proračun Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH te da brojni resori financiraju projekte za Hrvate izvan domovine. Hrvatska vlada djeluje prema načelu jedinstva domovinske i iseljene Hrvatske i povezivanju svih Hrvata, gdje god živjeli. To je važno za opstanak i koheziju nacionalnog bića.

„Ulogu medija, osobito specijaliziranih programa HRT-a, smatramo posebno važnim kao i ulogu svih medija Hrvata izvan RH kojima hrvatska država daje stalnu potporu. Uvjeren sam, s obzirom na visoku razinu manjinskih prava hrvatskih državljana pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj, da ćemo na isti način podizati stupanj zaštite Hrvata koji žive u drugim zemljama“, poručio je Plenković. Naglasio je kako ovo digitalno doba moramo iskoristiti na najbolji mogući način kako bismo dodatno emancipirali sve teme koje su povezane s hrvatskim manjinama u nama susjednim zemljama.

Skup su pozdravili ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Zvonko Milas, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske Gordan

Zaključci 27. Foruma hrvatskih manjina s temom „Mediji i hrvatske manjinske zajednice – Kako se predstavljamo? Kako nas predstavljaju?“ održana 25. studenog 2022.

1. Potičemo HRT, javni medijski servis RH, na pojačanu suradnju sa znanstvenom zajednicom u stvaranju programa namijenjenih hrvatskim manjinskim zajednicama i o hrvatskim manjinskim zajednicama.
2. Ističemo važnost širenja mreže suradnika u manjinskim zajednicama na medijskim programima namijenjenim Hrvatima izvan Republike Hrvatske s naglaskom na mlade i uporabu digitalnih, društvenih mreža.
3. Ističemo potrebu medijske edukacije u hrvatskim manjinskim zajednicama, pri čemu HRT može imati važnu ulogu (npr. mentorski programi i sl.).
4. Naglašavamo potrebu osiguravanja prisutnosti televizijskih sadržaja hrvatskog javnog medijskog servisa u zemljama u kojima žive hrvatske manjine. Posebno ukazujemo na problem ugovaranja prijenosa programa s kabelskim operaterima.
5. Financiranje medija hrvatskih manjinskih zajednica ponajprije je obveza država i sredina u kojima one žive. Izostanak takva financiranja ugrožava njihova temeljna prava.
6. Mediji imaju ključnu ulogu u održavanju jezičnih kompetencija na hrvatskom jeziku unutar manjinskih zajednica.
7. Hrvatske manjinske zajednice moraju biti prisutnije u medijskom prostoru zemalja u kojima žive.

Grlić Radman, savjetnica predsjednika Republike Hrvatske za ljudska prava i civilno društvo Melita Mulić.

Među ostalima Forumu je nazočio predsjednik HDS-a Ivan Guban i u ulogu predsjednika Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Portal *matiss.hr* donosi: „Rad 27. foruma hrvatskih manjina s posebnom je pozornošću pratio i predsjednik Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH gospodin Ivan Guban, založivši se za jačanje medijske konvergencije i simbiozu klasičnih medija i društvenih mreža te snažniju afirmaciju simetrične dvojezičnosti među medijskim hrvatskih aktivistima izvan RH na temelju i vlastite dvadesetljetne karijere na Mađarskoj televiziji.“

Forumu je nazočila i ravnateljica Croaticae Timea Šakan-Škrln, koja je i izlagala na temu „Tradicionalni i digitalni mediji hrvatske manjine u Mađarskoj“. Naglasivši kako je o nedavno na čelu Ne-profitnog poduzeća Croatica, upoznala je slušateljstvo s poduzećem i njegovom djelatnošću na polju izdavaštva, informiranja i kulture te se osvrnula na ulogu medija među Hrvatima u Mađarskoj. Kratko se osvrnula na knjižna i udžbenička izdanja poduzeća te rekla kako poduzeće tiska tjednik Hrvata u Mađarskoj „Hrvatski glasnik“, „Hrvatski kalendar“ i katolički časopis „Zornica nova“. Istaknula je kako je tiskana riječ iznimno važna. Osvrnula se i na djelatnost Radija Croatica i TV-a Croatica te je nazočne upoznala s prošlošću i radom hrvatskog uredništva pri MTVA-u, koji proizvodi radijski i televizijski program. HINA / HG / HMI

Važan je predškolski odgoj

U odgojno-obrazovnom sustavu naše hrvatske zajednice osim školskih ustanova važno mjesto zauzimaju i hrvatske predškolske ustanove koje pripremaju djecu za školu jer se u njima postavljaju temelji usvajanja hrvatskoga jezika. Budući da se u mladim obiteljima slabo njeguje hrvatski jezik, u cilju očuvanja hrvatskoga jezika i kulture sve veću ulogu imaju te ustanove. Svjesna je toga i ravnateljica Hrvatskog metodičkog i pedagoškog centra Zsanett Vörös i upravo zbog toga smatra vrlo važnim stručno potpomaganje djelatnika hrvatskih dječjih vrtića. Poradi toga Centar je u 2022. godini organizirao čak dva usavršavanja za hrvatske odgojitelje, što bi volio i ubuduće ostvarivati. Prvo usavršavanje bilo je održano u proljeće u Sambotelu, a drugo najesen u Kulturnom prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata „Zavičaj“ u Vlačićima na Pagu. Trideset i četvero sudionika usavršavanja (odgojitelji i učitelji razredne nastave) pratilo je predavanja, imalo mogućnost sudjelovati na raznim vježbama i radionicama, posjetiti jednu predškolsku ustanovu i malo se opustiti razgledavajući ljepote dalmatinskih gradova.

Prema iskustvu većina djece koja započinje hrvatski dječji vrtić s hrvatskim se jezikom prvi put susreće u ustanovi. Velik je izazov za djelatnike dječjih vrtića da uz prilagođavanje djeteta novim okolnostima stvore pozitivan emocionalni odnos prema kulturi i jeziku te da ih nauče na osnove komunikacije na hrvatskome. Budući da djeca u tom razdoblju vrlo lako usvajaju bilo koji jezik, poučavanje hrvatskoga jezika u dječjim vrtićima može dati dobru podlogu za daljnje učenje jezika u školskim ustanovama. Osim poučavanja hrvatskoga jezika, poput svih hrvatskih odgojno-obrazovnih ustanova, i dječji vrtići doprinose razvoju osjećaja pripadnosti manjinskoj zajednici koji je povezan i s razvojem djetetova identiteta. Mnogstvo se metoda može upotrijebiti u

suradnji hrvatske zajednice s raznim sveučilištima iz matične domovine, tako sa Sveučilištima u Slavonskom Brodu i Zadru. Jedna je od predavačica na usavršavanju bila izv. prof. dr. sc. Jasna Šego sa Sveučilišta u Slavonskome Brodu, s kojim je suradnja započela u proljeće ove godine. Profesorica je u svojem predavanju i na radionici obratila pozornost na „Najčešće pogreške u pisanome i usmenom izražavanju u hrvatskome jeziku“ te predstavila zbirku dirljivih priča o ratu kanadske Hrvatice Nikoline Ivanković pod naslovom „Gdje rastu ruže“. Budući da radionice vezane uz razne hrvatske običaje i blagdane pobuđuju u djeci ljubav prema hrvatskoj kulturi, etnologinja Muzeja „Kanizsai Dorottyia“ Mirjana Bošnjak govorila je „O tradicijskoj kulturi Hrvata u Mađarskoj na suvremeni način i o edukativnim programima muzeja“ te uključila sudionike u brojne kreativne igre – razgovaralo se o tome kako se tradicionalne igre mogu uvesti u svakodnevnicu i u suvremeni digitalni svijet. Mnogim djelatnicima u hrvatskim narodnosnim ustanovama poznato je ime redovite profesorice s Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru dr. sc. Smiljane Zrilić, koja već dvadeset godina koordinira suradnju sa serdahelskom osnovnom školom i zadarskim sveučilištem, a osim toga surađuje i s drugim hrvatskim ustanovama u Mađarskoj (Serdahel, Pečuh, Budimpešta, Šopron, Sambotel). Ovaj put sudionicima usavršavanja održala je predavanje na temu „Inkluzivni odgoj i obrazovanje – suvremeni pristup i metode učenja“, što se sve češće javlja u odgojno-obrazovnim ustanovama. Profesorica je pomogla i u tome da sudionici usavršavanja posjete jedan dječji vrtić u Zadru, a to je bio Područni objekt „Grigor vitez“ Dječjeg vrtića „Radost“. Sudionike usavršavanja pozdravila je ravnateljica Dječjeg vrtića „Radost“ Larisa Pavlović Petani. Posjetiteljima je omogućena komunikacija sa stručnim djelatnicima kao i neposredan uvid u odgojno-obra-

U dječjem vrtiću „Radost“, podružnica „Grigor Vitez“

učanju jezika i kulture, a usavršavanja u organizaciji Centra usredotočila su se na probleme s kojima se najčešće susreću odgojitelji u praksi.

„Veselim se da smo ove godine uspjeli organizirati usavršavanje i za odgojitelje u matičnoj domovini, jer uvijek se usredotočimo na usavršavanja učitelja, ali je vrlo važan faktor u odgoju i obrazovanju i dječji vrtić. Pokušali smo na usavršavanju ponuditi programe koji će u budućem radu odgojitelja biti korisni. Bilo je terenskih zanimanja, razmjenjivanja iskustva, slušali su predavanja o tradicionalnoj kulturi, odnosno kako primijeniti tradicionalne igre u odgoju, posjetili su dječji vrtić u matici, slušali predavanja o inkluziji, o poticanju razvoja govora djece, a kako su predavači u većini bili iz Hrvatske, sudionici su se upoznali s mnogim novim metodama koje se primjenjuju u odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj“, izvijestila je naš tjednik ravnateljica Hrvatskoga pedagoškog i metodičkog centra Zsanett Vörös o trodnevnom programu usavršavanja u Vlačićima. Mnogi od programa usavršavanja ostvarili su se zahvaljujući već prijašnjog

Jezične vježbe

Sudionici usavršavanja

zovni proces te u unutarnje i vanjsko prostorno-materijalno okruženje objekta. Odgojiteljice iz domaće ustanove s nizom aktivnosti prikazale su izravan metodički pristup odgojno-obrazovnom procesu i utjecaj na cjelovit razvoj djece unutar odgojno-obrazovnih skupina, upotrebljavajući pritom različite metodičke pristupe i koncepcije koje kod djece potiču proces učenja i istraživanja u ranoj i predškolskoj dobi. Ravnateljica ustanove Larisa Pavlović Petani rado je primila odgojitelje i učitelje iz Mađarske te je izrazila želju za daljnjom suradnjom u cilju transmissi-

je znanja i metoda. Profesorica doc. dr. sc. Violeta Valjan Vukić sa Sveučilišta u Zadru održala je vrlo vrijedno predavanje na temu „Poticanje razvoja govora i jezika kod djece rane i predškolske dobi” i podijelila sa sudionicima razne metode razvijanja govora kod djece predškolske dobi. Usavršavanjem su objedinjena različita područja odgoja i obrazovanja koja će doprinijeti odgojiteljima i učiteljima da kroz niz aktivnosti djeci omoguće usvajanje novih znanja te učenje hrvatskoga jezika koji je preduvjet za očuvanje hrvatske nacionalne samosvijesti hrvatske zajednice. Budući da u mladim obiteljima sve manje prostora dobiva njegovanje hrvatskoga jezika, budućnost hrvatske zajednice u velikoj mjeri ovisi o kvalitetnom radu u hrvatskim odgojno-obrazovnim ustanovama, što se može postići vrlo kvalitetnim programom, kvalitetnim stručnjacima, učestalim usavršavanjima i suvremenim metodama hrvatskog odgoja i obrazovanja. Zato su toliko vrijedna usavršavanja koja iz godine u godine organizira Hrvatska državna samouprava, a sad već i njezina ustanova Hrvatski metodički i pedagoški centar.

Beta

Duhovna zborska glazba i folklor u zborskoj glazbi Hrvatske i svijeta

U auli Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” 17. studenoga održan je koncert pod nazivom „Duhovna zborska glazba i folklor u zborskoj glazbi Hrvatske i svijeta”. Koncert je izveo Mješoviti pjevački zbor „INA” iz Zagreba uz dirigentsku palicu Bojana Pogrmilovića i Narodni orkestar FA „Mladost”, čiji je voditelj Fran Pogrmilović.

Mješoviti pjevački zbor „INA” osnovan je 1976. godine. Nastupa u Hrvatskoj i inozemstvu samostalno i u suradnji s profesionalnim ansablama. Repertoar zbora čine duhovne skladbe, zbarske obrade hrvatskog i svjetskog folklor, a često se izvode i obrade zabavnoglasbenih evergreena. Dirigent je zbora Bojan Pogrmilović. Zbor je izveo više od 400 naslova, od čega pedesetak višestavačnih djela. Zbor je do sada snimio sedam nosača zvuka.

Narodni orkestar Folklornog ansambla „Mladost” iz Samobora započeo je s radom u ožujku 2017. godine. Program orkestra sastoji se od obrada narodnih pjesama i plesova iz Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i ostalih zemalja iz regije te originalnih skladbi za narodni orkestar. Orkestar čine mladi glazbenici članovi Folklornog ansambla „Mladost” (učenici glazbenih škola i muzičkih akademija), a sastav orkestra uključuje: klarinete, violine, violu, violončelo, bračeve, bugariju, berdu te razne tradicijske instrumente. Cilj je orkestra očuvati instrumentalnu tradiciju folklor, kako hrvatskog tako i folklor cijele regije, te stvarati nove skladbe namijenjene ovom tipu orkestra. Orkestar ima stalnu suradnju s Mješovitim pjevačkim zborom „INA” iz Zagreba. Osnivač i autor gotovo cjelokupnog glazbenog materijala voditelj je orkestra Fran Pogrmilović.

FOTO: GENERALNI KONZULAT RH

Na pečuškom nastupu izvedeno je šesnaest glazbenih točaka: misa Urberta Pieronija, crnačka duhovna pjesma „Ride The Chariot”, duhovna pjesma „Svrši stopi moje” Kreše Odaka, skladbe „Alelluia” Tomislava Uhljaka i „Exultate deo” Emila Cossettia, izvorni međimurski duhovni uskršni napjevi, latvijska narodna pjesma „Moja je bijeda velika, no kad me snađe bijeda, ja je stavim pod kamen i preskočim preko njega.”, splet poznatih slavonskih tema, bosanske sevdalinke, tema s juga Srbije, iz Ukrajine, Crne Gore, Albanije, Rusije, Makedonije, čitav prikaz slavljenja Zelenog Jure (Sv. Jurja), odnosno dolaska proljeća iz hrvatskog Turopolja.

Branka Pavić Blažetin

Intervju

Ako nemaš vjeru, nemaš ništa

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Ladislav Ronta, župnik zaslužni dekan

Ladislav Ronta rođen je u Križevcima 21. rujna 1947. godine. Osnovnu školu završio je u rodnom selu. Srednju je školu, gimnaziju kod benediktinaca, završio u Đuri (Győr). Pohađao je i tamošnju bogosloviju, ali je teologiju završio u Segedinu. Zaređen je 17. lipnja 1973. godine. Bio je kapelan u Egerágu i u Olasu, gdje ima i Hrvata, a kad je župnikovao u Beremendu, od 1979. godine, njemu je pripadao i Kašad, također hrvatsko naselje. Od 1993. godine župnik je u Šeljini, gdje ima i naših Hrvata, a bio je i dušobrižnik Starinaca. Organizirao je crkveni hod, proštenje Srca Isusova u Drvljancima, gdje se svake godine okupi mnoštvo Hrvata iz Podravine i udaljenijih mjesta. Od 2000. godine župnik je i dekan u Harkanju, gdje također ima priliku služiti Hrvate koji su se ondje naselili kao i naše sunarodnjake iz Hrvatske koji vikendom dolaze u taj grad. Od 2012. godine bio je sedam godina voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije i sudjelovao u organiziranju hrvatskih misnih slavlja i događanja diljem biskupije. Uspostavio je živu prekograničnu suradnju s braćom svećenicima u Hrvatskoj. Služi svete mise na hrvatskom jeziku u svojoj župi u Salanti i Harkanju. Gdje je god Ladislav Ronta bio župnik, tamo je obnavljao crkve. Ove godine proslavio je 75. rođendan, a 2023. slavit će 50. godišnjicu svoje mlade mise.

▮ Kako ste se odlučili za svećenički poziv?

– To je moja najveća tajna. Već kad sam bio dijete, želio sam biti svećenik. Ali kako sam odrastao, polako sam se udaljavao od tih misli kako bih u konačnici, kad sam bio na služenju vojnog roka, ipak odlučio da ću postati svećenik. Ovako bi se kratko moglo sažeti kako i zašto sam postao svećenik. Dodao bih i to da tko zna kako bi se odvijao moj život i kamo bi me odveo da nisam bio u vojsci. Možda nikad ne bih postao svećenik i možda bi se moj život drugačije okrenuo. Rođen sam u Križevcima od majke Magdalene Moslovac i oca Mihálya Kissa Ronte. Imam sestru Maricu, koja živi u Harkanju, a roditelji su mi umrli i počinjavaju na križevačkom groblju.

▮ Nakon što ste postali kapelan pa župnik u župi gdje ste službovali, jeste li služili svetu misu na svojem hrvatskom materinskom jeziku ako je trebalo?

– Zaredio me je pečuški biskup József Cserháti. Prvo sam tri godine bio kapelan u Egerágu uz župnika Gusztáva Funka pa kapelan u Olasu uz župnika Kálmána Horényija. I tamo sam služio tri godine. Nakon toga biskup me je 1979. godine postavio za župnika u Beremendu u župu u kojoj je među vjernicima bilo Mađara, Hrvata i Nijemaca, a filijala je župe bila selo Kašad. Nakon četrnaest godina službe u Beremendu premješten sam u Šeljin, gdje sam bio sedam godina, a od 2000. godine, sad već dvadeset i drugu godinu, župnik sam župe u Harkanju. U svim je tim župama bilo vjernika Hrvata.

▮ Župnikovanje u rodnoj Podravini, u Šeljini s filijalom u Starinu, bilo je povratak rodnom zavičaju. Kako ste se osjećali u Podravini?

– Dobro sam se osjećao u Šeljini. Bilo mi je jako lijepo, ali čekao me je i velik posao. Došao sam u župu gdje se sve trebalo obnoviti – župni dvor, stan i dvorište. Sve. Jer svećenik ne radi samo kad drži misu i crkvene obrede. On se treba brinuti o župi i župljanima, o izgledu i stanju crkvene zgrade i župnog dvora. O puno toga što je na prvi pogled nevidljivo. Treba poštovati svoje vjernike jer, ako svećenik ne poštuje svoje vjernike, onda neće poštovati ni svoju župu. Župu treba urediti da u nju rado dođu i dolaze vjernici, da u njoj sređuju svoje poslove, da se u župi susreću sa svećenikom i da razgovaraju. Ipak, bez pomoći župljana ni župnik ne može raditi. U ono doba nismo bili tako bogati kao danas. Bili su to siromašni ljudi i siromašne župe. Trebalo je smisliti načine što se može napraviti i kako. Župa nije trebala tadašnjem sustavu vlasti, nisu joj trebali vjernici. Danas je puno lakše, država raspisuje brojne natječaje i puno se toga može ostvariti, a i ostvaruje se puno lakše.

▮ Obnovili ste proštenje u nekadašnjim Drvljancima. Kako se to dogodilo?

– To je bilo nešto nevjerojatno. Bio sam kod prijatelja, nažalost već su umrli, u Starinu. I kažem ja njima: „Jano i Ivane, ide onaj dan kad se išlo u Drvljance na misu, idemo i mi sad.“ Na to reče Ivan: „Čuj, komu ćeš ti tamo misu kazati?“. „Ja ne znam,“ rekao sam, „treba najprije pitati“. I tako sam navijestio na sljedećoj misi da će se u Drvljancima na blagdan Presvetog Srca Isusova održati misa. I došlo je na tu misu nas dvadesetero. I tako smo počeli. Onda smo iduće godine već i u novinama navijestili, a treću sam godinu pozvao i tadašnjeg pečuškog biskupa Mihálya Mayera i tad je u Drvljancima na misi već bilo mnogo ljudi.

U ono doba uživalo se u tome. Plan je bio dobar, ljudi su se okupili, bili smo zajedno i odonda tako to ide svake godine. I kod nas je u Harkanju bučura, i to baš na Presveto Srce Isusovo, pa u posljednje vrijeme ne mogu baš ići u Drvljance jer sam taj dan zauzet ovdje u harkanjskoj župi.

|| *Jeste li u srcu ostali podravsko dijete?*

– E, da. Svaki mjesec barem jedanput odem u Križevce da tamo priprelim grobove, da nema drača, da su grobovi okopani i tako. U Križevcima imam samo grobove – roditelje, dedeka i baku. Sestri sam rekao: „Čuj, dok sam ja živ, bit će sve to u redu, a kad ja odem, neka se netko brine.“ Ja sam već kupio kriptu u Harkanju, tu sam već dvadeset i dvije godine.

|| *Dvadeset i dvije godine službe u jednoj župi nisu malo.*

– Da, ali tu se dobro osjećam. I kad je naša crkva puna, imam osjećaj da ljude zanima ono što radim, što im imam reći. Pedeset sam godina svećenik, sljedeće će godine biti pedeset godina kako sam zaređen. Ja se spremam za propovijed svake nedjelje, nije svejedno što i kako propovijedate. Imam veliku župu – devet sela i tri crkve (u Harkanju, Salanti i Garéu).

|| *Salanta je ipak specifična, tamo ima i dosta vjernika Hrvata. Sa-mostalne župe, nažalost, već odavno nema.*

– U Salanti ima Hrvata. Svake prve nedjelje u mjesecu služim misu na hrvatskom jeziku, a posljednje nedjelje na mađarskom. Druge i treće nedjelje na misi se pjeva na hrvatskom i mađarskom jeziku, a ja misu govorim na mađarskom jeziku. Ne mogu drugačije okupiti djecu i Mađare. Ako netko ne želi ići na hrvatsku misu, zna kakav je raspored misa.

|| *Događa li Vam se u Salanti da netko traži da se crkveni obred (krštenje, vjenčanje ili pokop) održi na hrvatskom jeziku?*

– Nema toga. Da se traži, da pitaju, moglo bi se. Imamo knjige, ali ljudi to ne traže. Situacija je takva da nema već nikog od onih koji bi došli na sahranu i pjevali na hrvatskom jeziku jer su starije bake već nemoćne. Eto, tako je.

|| *Kad ste došli na čelo harkanjske župe, pokrenuli ste mjesečne svete mise na hrvatskom jeziku. Kako je to bilo?*

– Da. Imamo hrvatsku samoupravu u Harkanju i Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata. Sastali smo se i razgovarali o tome što bi bilo kad bi se jedanput u mjesecu služila misa na hrvatskom jeziku. Zbor se obvezao da će pjevati misu. Rekao sam da se ta misa ne može držati nedjeljom, nego samo petkom u 17 sati. I tako već dvadeset godina imamo svakog posljednjeg petka u mjesecu svetu misu na hrvatskom jeziku s početkom u 17 sati u našoj harkanjskoj crkvi. I za veće blagdane i hrvatske priredbe kao što je Hrvatska večer također služim svetu misu na hrvat-

skom jeziku. Uvijek se trudim pozvati i svećenike iz Hrvatske iz župa koje se nalaze uz mađarsku granicu. Tijekom ljeta nema tih misa jer se tad ljudi rašire, kuda koji svakuda, pa bi nas bilo malo. Imam mnoge prijatelje i poznate svećenike iz Podravske Moslavine, Donjeg Miholjca. Poznajem nadbiskupe i biskupe od Zagreba do Splita, Đakova imali smo jako puno kontakata.

|| *Bili ste dugi niz godina na čelu Hrvatskog povjerenstva (referature) Pečuške biskupije. Bili ste i dekan dekanata.*

– U dekanatu se držalo od pet do šest svećenika, s njima sam trebao usklađivati programe. Sad već nisam dekan, nego dekan župnik. Što se tiče Hrvatskog povjerenstva, dugi niz godina sam ga vodio, ali sam otkazao jer nisam više to želio raditi.

|| *U Pečuškoj biskupiji ima dosta svećenika Hrvata iz Mađarske i dosta svećenika koji govore hrvatski jezik i mogu služiti misu na hrvatskom jeziku. Kako surađujete?*

– Svatko je svoj otkok. Mladi neće sa starima, a mi stariji nećemo se pačati u mlade.

|| *Ove ste godine proslavili 75. rođendan, a 2023. godine bit će 50 godina kako ste se zaredili za svećenika. Lijepo brojke.*

– Iznenadili su me moji vjernici. I biskup me je došao pozdraviti i čestitati mi 75. rođendan. Jako sam se iznenadio. Najprije sam pomislio: „Što traži biskup tu kod mene?“. I eto, sve su organizirali i pripremili iza mojih leđa i bilo mi je jako drago, bio sam dirnut i dobro sam se osjećao. I na kraju nas je bilo 78 na rođendanskom ručku.

|| *A kako će se obilježiti 50 godina od zaređenja za svećenika?*

– Kako?! Ja ću obljetnicu proslaviti tu u Harkanju sa svojim vjernicima!

|| *Kakvi su planovi, do kada možete raditi, što želite?*

– Sad bih mogao ići u mirovinu. U ožujku ove godine bio sam na sastanku s biskupom i pitao sam ga jesam li još potreban, je li potreban moj rad ili će me poslati u mirovinu. Pitao me želim li ja u mirovinu. Što da radim u mirovini? Hvala Bogu, zdrav sam, nikad nisam bio bolestan, radit ću svoj posao dok imam zdravlja, dok mi dragi Bog daje snagu.

|| *Vaš je hobi lov?*

– Nekad sam bio lovac, i dandanas sam, ali „vatre“ više nema jer svaki dan imam mise. Kad bi se trebalo ići u lov, onda je misa, a poslije je mrak. Ne mogu se time baviti kako treba uz posao koji radim.

|| *Što biste poručili čitateljima Hrvatskog glasnika? Puno se toga promijenilo u proteklih 50 godina: vjernici su se promijenili, sve ih je manje u crkvi, a i svećenici, mijenja se i Crkva.*

– Ako nemam vjeru u sebi, nemam ništa. Moraš vjerovati. Mi katolici kažemo da vjerujemo u Boga, vjerujemo u Isusa Krista i s tom vjerom predajemo svoju vjeru dalje. Ako nemaš vjeru, nemaš ništa. Mladima koji žele odabrati svećenički poziv rekao bih da je važno osjetiti poziv, nečiji glas, tek onda oni mogu kazati „Evo me, tu sam“. Ako toga nema, ako nema toga osjećaja, toga zova i ako ga ne osjete u duši, onda neće biti svećenici.

– Broj se vjernika mijenja iz dana u dan, ljudi su mobilni. Evo, i blagoslov kuća radi se tek na poziv, ne ide se više od kuće do kuće, prošlo je to vrijeme. Puno više ljudi umire nego što se djece krsti. Svećenik puno toga vidi, nosi sa sobom i moli se.

Trodnevna duhovna priprava santovačke župe za Božić

Misu je predvodio vlč. János Sóti, slijeva László Polyák, zdesna župnik Imre Polyák

Hrvatski vjernici

Došašće je vrijeme priprave katoličkih vjernika za Božić u okviru kojeg se vjernici poslendanima okupljaju na misama, zornicama, a nedjeljom na misama gdje se iz tjedna u tjedan pale nove svijeće na adventskom vijencu. U Santovu su posebno omiljene duhovne pripreme koje se organiziraju kako za hrvatsku tako i za mađarsku vjersku zajednicu i pozivaju se svećenici iz drugih župa. Tako je tradicionalna trodnevna duhovna priprava santovačke župe za Božić ove godine održana u drugom tjednu došašća od 5. do 7. prosinca. Duhovnu pripravu hrvatske zajednice vodio je dr. János Sóti, isusovac iz Vojvodine koji je sva tri dana u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije predvodio misna slavlja, održavao prigodne propovijedi, a pola sata prije mise i ispovijedao hrvatske vjernike na njihovu materinskom jeziku. S njime su služili santovački župnik Imre Polyák i đakon laik László Polyák, a mise su uljepšane pjevanjem hrvatskih adventskih pjesama koje je predvodio župni kantor Zsolt Sirok. Svaka misa u došašću završava s pjesmom „Anđeosko navještenje“ s prepoznatljivim stihovima „Anđeo Gospodnji navijestio Mariji...“. Sva tri dana okupilo se tridesetak hrvatskih vjernika na omiljenim duhovnim pripravama hrvatske zajednice u mjesnoj župnoj crkvi. Dodajmo kako je došašćem počela nova liturgijska godina, a s obzirom na to da je 2023. počela na neparni dan, polnočka na Badnjak služit će se na mađarskom jeziku. Hrvatske mise na prvi i na drugi dan Božića služe se po nedjeljnom misnom rasporedu s početkom u 11 sati i 15 minuta. S. B.

Adventske svečanosti u Santovu

Već se desetak godina u vrijeme došašća u Santovu iz tjedna u tjedan svake nedjelje priređuju seoske adventske svečanosti uz prigodni program i zajedničko paljenje svijeća na adventskom vijencu. U glavnoj organizaciji seoske samouprave program se priređuje u suradnji s mjesnim kulturnim, vjerskim, narodnosnim i prijateljskim zajednicama i ustanovama. Ovogodišnje svečanosti otvorene su u središtu naselja na trgu glasovitog nogometaša Flóriána Alberta prve nedjelje došašća, 27. studenog, programom prijateljskog naselja iz prekogranične Kupusine uz prigodne riječi kupusinskog načelnika i župnika te uz djevojački pjevački zbor koji je otpjevao nekoliko mađarskih crkvenih i narodnih božićnih pjesama. Druge nedjelje došašća, 4. prosinca, uz prigodne riječi predsjednika Hrvatske samouprave Santova svečanost su uljepšali učenici iz hrvatske osnovne škole i polaznici vjeronauka prikazivanjem pastirske igre betlemara, kojom će i

Članovi Crkvenog zbora santovačkih Hrvata

Betlemari – učenici hrvatske škole i polaznici vjeronauka

ove godine obilaziti hrvatske domove, i Crkveni pjevački zbor santovačkih Hrvata koji je predvođen župnim kantorom Zsoltom Sirokom pjevao hrvatske božićne crkvene pjesme. Kao i svake godine nakon programa mještani su pogošćeni pecivima i toplim napitcima. Nakon završetka svečanosti stigao je i sveti Nikola koji je darivao poklone seoskoj djeci okupljenoj u velikom broju. Treće nedjelje došašća, 11. prosinca, program su priredili Samouprava sela Santova i Centar za socijalne usluge „Kolping“. Već po običaju posljednje nedjelje došašća, 18. prosinca, program organizira baptistička zajednica. S. B.

Proslavljeno župno proštenje u Baćinu

Hrvatska samouprava Baćina u povodu blagdana Male Gospe proslavila je svoje hrvatsko župno proštenje. Već po tradiciji na dan proštenja u predvečernjim satima organizirala je misno slavlje na hrvatskom jeziku koje je i ove godine služio mohački dekan župnik velečasni Ladislav Bačmai. Misno slavlje pjevanjem je uljepšao Crkveni pjevački zbor santovačkih Hrvata u pratnji župnoga kantora Zsolta Siroka na orguljama. Nakon mise predstavili su se santovački crkveni zbor prigodnim hrvatskim crkvenim pjesmama i domaći pjevački zbor „Ružmarin“ rackim pjesmama. Svečanost je završena zajedničkom večerom te druženjem gostiju i domaćina. S. B.

Županijsko priznanje santovačkom župniku i Baćinskoj kulturnoj i hrvatskoj udruzi

Santovački župnik
Imre Polyák (iz arhive)

Skupština Bačko-kiškunske županijske samouprave na svojoj lipanjskoj sjednici odlučila je o dodjeli županijskih odličja za 2022. godinu. U četrnaest raznih kategorija dodijeljeno je ukupno 35 nagrada osobama, udrugama i ustanovama za istaknuta postignuća na polju javnog i društvenog života, gospodarstva, kulture, sporta i zdravstva. Županijska priznanja uručena su 10. rujna u okviru Dana županije na županijskoj svečanosti Kunszentmiklósu. Među nagrađenima bili su i santovački župnik

Pjevački zbor „Ružmarin“ iz Baćina

Imre Polyák, kojemu je dodijeljena „Nagrada za Bačko-kiškunsku županiju“, te Baćinska kulturna i hrvatska narodnosna udruga, kojoj je dodijeljena „Nagrada za narodnosti Bačko-kiškunske županije“. Prigodom Petőfijeve spomen-godine uz županijsku diplomu dobili su i novu spomen-plaketu. Osim svečane sjednice županijske skupštine priređeni su i brojni kulturni te gastronomski sadržaji. S. B.

Vrijeme došašća

Doček svetog Nikole i pripreme aljmaških učenika za Božić

Pripremajući se za Božić, polaznici predmetne nastave hrvatskoga jezika u aljmaškoj osnovnoj školi i ove su godine napravili adventske vijence i druge ukrase, a za doček svetog Nikole i prigodne crteže. Na slici su učenici nižih razreda s učiteljicom hrvatskoga jezika Valerijom Marijom Petrekanić na satu hrvatskog kružoka.

Stipan Balatinac

Učenici nižih razreda s učiteljicom Valerijom Marijom Petrekanić

Koncert i predstavljanje nosača zvuka „Čuj nas, Majko!”

U organizaciji Hrvatske samouprave Vršende i Hrvatskog pastoralnog ureda Pečuške biskupije te Udruge baranjskih Hrvata 30. listopada održan je koncert hrvatskih crkvenih pjesama i promocija nosača zvuka „Čuj nas, Majko!”. Svečanost je započela svetom misom koju je predvodio pečuški biskup László Felföldi uz koncelebraciju Ladislava Bačmaija, Rolanda Tamása i Istvána Bukovicsa. Misu je pjevao mjesni hrvatski crkveni zbor uz orguljanje Marijane Lerch.

U svojoj nadahnutoj propovijedi biskup je naglasio kako je važno obilježavanje obljetnica – ne samo kao osvrt na prošlost nego i kao važan element građenja zajednice. Crkva čiju obljetnicu obilježavamo pripadala je onima koji su tad živjeli, a sad pripada nama i upućuje svojim postojanjem na budućnost čija je tajna i snaga u našim rukama. Stoga moramo graditi zajednicu, zvati u nju, čuti Isusa i pomoći svakom pojedincu da ne bude izostavljen iz zajednice, kao što Isus govori bogatom porezniku Zakeju.

Na kraju svete mise slijedila je dodjela nagrada djeci koja su sudjelovala na natjecanju u crtanju pod naslovom „A mi templomunk – naša crkva”. Na natjecanje je pristiglo dvadeset crteža od kojih je sedam nagrađeno i izloženo u crkvi. Najbolji su bili Maja Kovács, Amanda Pető, Kamilla Balogh, Amanda Kovács, Maja Balogh, Mirella Bayer i Dániel Kovács.

Potom je slijedila promocija nosača zvuka hrvatskih crkvenih pjesama pod naslovom „Čuj nas, Majko!”.

Nakon niza usavršavanja članova hrvatskih pjevačkih zborova u Baranjskoj županiji održanih u organizaciji i uz potporu Udruge baranjskih Hrvata izdan je nosač zvuka. Pjevači su iz brojnih

naselja, pa tako i iz Kukinja, Pečuha, Pogana, Harkanja, Salante, Kozara, Katolja, Mohača i drugih, a poučavala ih je glazbena pedagoginja Aleksandra Čeliković. Na nosaču zvuka „Čuj nas, Majko!” crkvene su pjesme i pjesme nabožnog karaktera iz pučke tradicije, u prvom redu Hrvata iz Baranjske županije i Hrvata u Mađarskoj, uz glazbenu pratnju orkestra „Misija ViT”. Predsjednica Udruge baranjskih Hrvata Marijana Balatinac zahvalila je pjevačicama, Aleksandri Čeliković, Akošu Kolaru, koji je fotoaparatom zabilježio sve probe i načinio omotnicu CD-a, te tonskom tehničaru Gáboru Schulteiszu.

Potom se nazočnima obratio predsjednik HDS-a Ivan Gugan, koji je izrazio radost koja ga obuzima dok gleda složna lica i zajednicu koja se ujedinila oko plemenite ideje. Slijedio je jednosatni koncert. Na samom kraju konzul savjetnik Neven Marčić pohvalio je organizatore druženja i inicijatore snimanja CD-a. Zaorila se „Zdravo, Djevo” pod svodovima vršendske crkve. Svoju radost doživljenim nije mogao sakriti ni pečuški biskup László Felföldi, koji je zahvalio svim pjevačicama, sviračima i dirigentici Aleksandri Čeliković.

Izdavanje nosača zvuka svojom su potporom omogućili: Hrvatska samouprava Baranjske županije, Hrvatska državna samouprava, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske te mađarska Vlada. Svi sudionici koncerta dobili su poklon Udruge baranjskih Hrvata: CD „Čuj nas, Majko!”.

Branka Pavić Blažetin

Nagrada za narodnosti Baranjske županije dr. sc. Timei Bockovac

U sklopu svečane sjednice Skupštine Baranjske županije održane 12. listopada u dvorcu Puchner u Bikalu u povodu Dana Baranjske županije uručene su županijske nagrade za 2022. godinu, među njima i Nagrada za narodnosti. Nagrade trinaestero laureata uručili su predsjednik Skupštine Baranjske županije László Őri i županijski bilježnik János Partos. Skupština Baranjske županije obilježava Dan županije od 1996. godine kao spomen na dekret kralja Leopolda I. od 10. listopada 1694. kojim je Baranjska županija dobila samostalni javnopravni status te novi grb i pečat.

U sklopu te svečanosti Nagrada za narodnosti uručena je predsjednici Hrvatske samouprave Baranjske županije dr. sc. Timei Bockovac. Dr. Bockovac nagrada je dodijeljena za uzornu predanost njegovanju kulture, materinskog jezika i tradicije hrvatske narodnosti te rad u lokalnoj hrvatskoj zajednici.

U obrazloženju stoji: Dr. Timea Bockovac, po majčinoj lozi Hrvatica i po očevoj lozi Njemica, rođena je u obitelji s hrvatsko-njemačkim predcima. U Pečuhu je 1997. godine stekla diplomu osnovnoškolskog nastavnika hrvatskoga jezika i književnosti, a diplomu srednjoškolskog nastavnika mađarskog jezika i književnosti 1998. godine. Od 1998. zaposlena je u školskom centru Miroslava Krležu, a od 2008. na Katedri za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu. Doktorirala je 2018. godine (summa cum laude), a od 2020. godine zaposlena je na Katedri za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta sveučili-

Timea Bockovac s gradonačelnikom Šikloša Gáborom Rieglerom

lišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Njezin znanstveni i stručni interes usmjeren je na jezična prava narodnosti, dvojezičnost, povezanost jezika i obrazovanja te na pitanja prevodjenja. Od 2015. godine kao predsjednica Hrvatske samouprave Šikloša radi na programu „buđenja jezika” a kao rezultat toga od školske godine 2022./2023. u Osnovnoj školi „Do-

rottya Kanizsai” uvodi se narodnosni hrvatski jezični program. Sa zastupnicima Hrvatske samouprave Šikloša 2016. godine ostvaruje stalni postav Spomen-izložbe o Semartinu s ciljem prezentacije i očuvanja spomena i kulture nekadašnjeg hrvatskog sela Semartina i njegovih stanovnika. Od 2019. godine zastupnica je Skupštine Hrvatske državne samouprave i savjetnica HDS-a za unaprjeđenje hrvatskoga školstva. Organizirala je brojne domaće i međunarodne znanstvene konferencije, stručne okrugle stolove, urednica je zbornika radova i znanstvenih časopisa, autorica recenzija i stručnih publikacija. Ispunjava je narodnosni svjetonazor temeljen i na poštovanju rada prethodnika, čuvanju tradicije i svakodnevnom korištenju materinskog jezika. Predana je u razvijanju veza među narodnostima i prenošenju narodnosnog identiteta. Udana je i majka je dvojice sinova, Mirka i Máté.

Branka Pavić Blažetin

Advent u Zagrebu

U organizaciji Udruge baranjskih Hrvata hrvatski pjevački zbor „Baranja” i Tamburaški sastav „Misija ViT” boravili su 3. i 4. prosinca u Zagrebu.

Dana 3. prosinca nastupili su u crkvi Bezgrešnog začeca BDM u Dubravi. Drugi dan svojega zagrebačkog boravka, 4. prosinca, zbor je imao i nastup na zagrebačkom Adventu na Zrinjevcu.

U ostvarivanju zagrebačkog nastupa zboru i udruzi pomogla je Hrvatska matica iseljenika. Riječ je o amaterskim pjevačima, čuvarima hrvatskog jezika i kulture u Mađarskoj koji u mjestima u kojima žive čuvaju sakralnu i pučku hrvatsku glazbenu tradicijsku kulturu. U Baranjskoj županiji u Mađarskoj takvih zborova ima sve više, a svake se godine više puta okupljaju pod ravnanjem profesorice Aleksandre Čeliković kako bi zajedno uvježbavali nove pjesme, i to u organizaciji Udruge baranjskih Hrvata na čelu s predsjednicom Marijanom Balatinac. S dirigenticom Čeliković Udruge surađuje već mnogo godina i suradnja se širi na organizaciju usavršavanja za pjevače hrvatskih zborova iz cijele Baranjske županije. Održano je mnogo koncerata i nastupa, a ove godine izišli su s novom inicijativom izraslom iz suradnje s tamburaškim sastavom „Misija ViT” te je objavljen novi nosač zvuka starih hrvatskih crkvenih pjesama pod nazivom „Čuj nas, Majko!”. Dio tih pjesama zbor je uz pratnju tamburaškog orkestra izveo i na koncertu u crkvi Bezgrešnog začeca te na zagrebačkom Adventu. Članovi nastupaju u originalnim sačuvanim narodnim nošnjama hrvatske manjinske zajednice iz Baranje u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

FOTO: SNEŽANA JURISIC

Slavlje u Vršendi

Posvećenje spomen-ploče crkvenih obljetnica

Na zidu vršendske crkve stoji nekoliko spomen-ploča, a nova je postavljena 30. listopada. Postavila ju je Hrvatska samouprava Vršende. Tekst na spomen-ploči na mađarskom je jeziku i glasi ovako: *Templomunk felszentelésének 250. és a plébánia alapításának 300. évfordulójára állítottatta a Versendi Horvát Önkormányzat 2022-ben. Szent Mihály arkangyal, könyörögj értünk.* Svečano otkrivanje spomen-ploče crkvenih godišnjica održano je uz sudjelovanje pjevačkog zbora iz Dušnoka.

Okupljene ispred vršendske crkve, među njima i pečuškog biskupa Lászlóa Felföldija, u ime Hrvatske samouprave Vršende, Vjerske i kulturne udruge šokačkih Hrvata te mjesne crkvene zajednice Vršende pozdravila je predsjednica Hrvatske samouprave Vršende Marijana Balatinac. Naglasila je kako je velika radost svih Vršendana što nakon više od dvadeset godina ponovno u Vršendi mogu pozdraviti pečuškog biskupa. Uz pečuškog biskupa posebno je pozdravila konzula savjetnika Nevena Marčića, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu, predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana te dopredsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Arnolda Barića.

Naglasila je kako je okupljanje ispred crkve u znaku dviju važnih obljetnica: 300 godina utemeljenja župe u Vršendi i 250 godina posvećenja crkve. Potom je nazočne pozdravio glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga.

On je između ostaloga rekao: „U posljednjih sedamdeset godina puno se toga dogodilo unutar hrvatske zajednice. Kako govori i ova spomen-ploča, naši

1772–1972 Itt áll a templom kétszáz évvel Istent dicsőségére és az ön népe lelke javára.

Slava Bogu na visini / Ehre Sei Goh in Der Höhe

predci, predci vas koji još uvijek živite tu, sagradili su crkvu, na kamenu su izgradili crkvu koja i danas stoji i u kojoj postoji zajednica. Korijeni ne mogu nikad nestati, pjevalo se tako jučer i u jednoj pjesmi na Hrvatskoj večeri u Harkanju, jer korijeni su vjera koja nas je sačuvala svih ovih stoljeća, a nadamo se da će nas i dalje čuvati. Znamo da smo mi Hrvati vjerni i pobožni ljudi. To treba i dokazati na popisu stanovništva koji je u tijeku. Stoga molim svakoga da da odgovor da smo Hrvati i katolici. To je vrlo važno za našu zajednicu i našu djecu.”

Nakon što je nazočne upoznala s poviješću vršendske župe (utemeljene 1722. godine) i gradnjom crkve 50 godina poslije (1772.), Marijana Balatinac rekla je: „Postavili smo ovu spomen-ploču da nas još stoljećima podsjeća da su ovdje živjeli, i nadam da će još dugo godina živjeti, Hrvati”. Nakon toga zamolila je pečuškog biskupa da blagoslovi spomen-ploču na zidu crkve. *Branka Pavić Blažetin*

Trenutak za pjesmu

Za sretnu plovidbu

**Dižimo sidra. Napuštajmo šutke
mutne plićake zamuljenih luka,
sutonska zvona, topla gnijezda tuge.
Fijuci vjetra nove bajke baju,
bestrepe oči novom varkom sjaju
i pogled mame nove lažne duge.
Nek plov nam opet bude majka-bajka,
pučina-danas bez juče i sutra
– prostirka sunca pred velikim ništa.
I neka snena jedra svakog jutra
zaborav-lepet slijepcu vjetru daju.
Nek umor naš ne pozna pristaništa!
Ne ostavimo kosti zavičaju!**

Vladan Desnica

Glasnogovornik Jozo Solga pozdravlja nazočne, do njega slijeva Marijana Balatinac

Iz povijesti župe i crkve u Vršendi

Vjernici iz Vršende 2022. godine slave čak dvije obljetnice. Prošlo je 300 godina od formiranja samostalne vršendske župe i 250 godina od podizanja nove mjesne crkve. Kad je djelovanje benediktinske opatije ukinuto, selo je priključeno Ostrogonskoj biskupiji. U Šematizmu 1963. godine piše da je crkva posvećena svetom Mihaelu arkandelu sagrađena 1720. godine od drveta i pletera te da je imala jedno zvono. Župna zgrada, kako mi zovemo – plebanija, građena je na isti način. U 1730-im godinama i Kemed je ovdje pripadao kao filijala. Sadašnja crkva svetog Mihaela arhandela sagrađena je u današnjem centru na ostatcima srednjovjekovnog groblja 1772. godine, a kalvarijska kapelica 1885. godine. Kad se 1722. godine formira samostalna župa, pojavljuju se matične knjige. Prvi upis u matičnu knjigu rođenih glasi ovako: „06. ožujka 1722, rodila se Ana, roditelji Miko i Marija Kovačević, kum Marko“. Prvo vjenčanje datira u veljaču 1723. godine: vjenčali su se Tomo i Katica Bunjevac, a svjedoci su bili Đuro Markov i Đuro Matakov. U matičnoj knjizi umrlih prvo je ime Kata Bunjevac, koja je preminula u 26. godini života 9. svibnja 1722. godine. Početkom 1800-ih u vršendskoj crkvi na svim su blagdanima sveta propovijed, molitve i pučke crkvene pjesme bile na hrvatskom jeziku. Oltarski sakrament nije čuvan stalno u crkvi, nego je izložen samo tijekom došašća i u uskršno vrijeme kako bi se vjernici molili pred njim. Na Tijelovo sakrament je u procesiji nošen kroz selo. Blagdan je crkve, proštenje, na Svetog Mihaela. Prekrasne freske koje krasi crkvu i pokazuju detalje iz života mještana i mađarske povijesti oslikao je umjetnik Ernő Gebauer. Umjetnik se često vraćao u Norvešku, gdje je u tiskari objavljeno djelo pod naslovom „Blagdan u jednom mađarskom naselju“, a piše o svojim doživljajima iz Vršende. Krajem 1900-ih godina obnovljen je toranj vršendske crkve, a tad je u tornju, baš ispod križa, nađena kutijica iz 1881. godine ovješena na dva čavlića. U njoj je bilo jedno pismo i nekoliko novčića iz tog razdoblja. Iz pisma se doznaje da je crkva ponovno obnovljena 1881. godine, kad je dobila novi toranj i novi križ. Dozvolu za početak radova dali su papa Luj XIII. i Franjo Josip I. U dokumentu je navedeno tadašnje državno uređenje, tko je bio tadašnji kralj, papa, biskup i mjesni župnik. U pismu su na latinskom

Spomen-ploču blagoslovio je pečuški biskup László Felföldi

navedena imena onih koji su sudjelovali u obnovi: imena čelnika sela, ravnatelja škole, sudca, zamjenika sudca i zakletnika. U okviru velikog slavlja otvorena je obnovljena crkva, na slavlje su pristigli gosti i iz susjednih naselja. Dokument završava ovako: „Vršenda, 21.-i kolovoza 1881. Bože blagoslovi to djelo!“.

Povijest sela

Selo datira iz vremena dolaska Mađara. Kralj sv. Stjepan poklonio ga je 1015. godine benediktinskom samostanu u Pécsváradu. Tadašnje naselje bilo je 1 do 1,5 km od sadašnjeg središta sela. Spominje se i 1268. godine. Današnje ime naselja nalikuje na ime iz godine 1288. – „Wersend“. 1526. godine naselje je bilo poprište Mohačke bitke. Krajem turske vladavine stanovništvo se iselilo ili izumrlo. Nakon protjerivanja Turaka u popisima iz 1715. godine po imenima poreznih obveznika dade se zaključiti da su već tad u Vršendi živjeli Hrvati. Župa koja je utemeljena 1722. godine 1754. premješta se u Babarc, a 1776. Vršenda je dio Pečuške biskupije. Crkva sv. Mihaela građena je za vrijeme župnika Grge Misitya 1772. godine.

Marijana Balatinac

Bogatstvo...

Svadba u Vršendi davnih godina

Navijanje u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti

U hrvatskom veleposlanstvu u Budimpešti organizirano je zajedničko navijanje i gledanje prve utakmice Vatrenih (protiv Maroka) na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Katru 2022. Navijanje je organizirano u suradnji s veleposlanstvom Maroka. Nazočnima su se obratili veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić i veleposlanica Maroka Karima Kabbaj. Utakmicu je pratilo dvadesetak veleposlanika i diplomata akreditiranih u Mađarskoj kao i veleposlanik Katra Abdulla Falah Nasser Al Dosari, koji je donio skulpturu – službeni amblem prvenstva i nogometnu loptu.

Na diplomatsko-sportskom događaju ponuđena su tradicionalna jela i čaj pripremljeni u marokanskom veleposlanstvu, a hrvatsko veleposlanstvo ponudilo je hrvatske delicije koje su pripremili sponzori.

Neda Maretić

Pobjeda hrvatskih nogometaša i veselje u hrvatskom veleposlanstvu

U Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti organizirano je zajedničko navijanje i gledanje i druge utakmice Vatrenih na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Katru. Navijanje je organizirano u suradnji s veleposlanstvom Kanade. Nazočnima su se obratili veleposlanik RH dr. sc. Mladen Andrić i veleposlanica Kanade Caroline Charette. Utakmicu su pratili veleposlanici i drugi diplomati akreditirani u Mađarskoj, počasni konzul Atila Kos te drugi Hrvati iz Budimpešte. Veselje među hrvatskim navijačima bilo je još veće jer su Vatreni pobijedili Kanadu s 4 : 1.

Hrvatska nadigrala Brazil

Hrvatska reprezentacija napravila je senzaciju i izbacila Brazil u četvrtfinalu Svjetskog prvenstva u Katru. Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj u suradnji s Veleposlanstvom Brazila organiziralo je zajedničko gledanje utakmice Hrvatska – Brazil u hrvatskoj rezidenciji. Uz veleposlanika Republike Hrvatske Mladena Andrića, otpravnicu poslova iz brazilskog veleposlanstva Catarinu Da Mota Brandao De Araujo te sve djelatnike dvaju veleposlanstava okupilo se pedesetak gostiju među kojima su bili veleposlanici i drugi diplomati.

Uz prijenos utakmice na stolu ukrašenu hrvatskom i brazilskom zastavom ponuđeni su donirani hrvatski proizvodi te brazilske poslastice.

Podrška Vatrenima

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj u suradnji s Veleposlanstvom Belgije u Mađarskoj organiziralo je zajedničko gledanje utakmice Hrvatska – Belgija.

Uz veleposlanika Republike Hrvatske dr. sc. Mladena Andrića i veleposlanika Belgije g. Siegfrieda Peinena te djelatnike dvaju veleposlanstava okupilo se pedesetak gostiju među kojima su bili i drugi diplomati, predstavnici belgijske i hrvatske gospodarske komore u Mađarskoj kao i visoki savjetnici mađarske predsjednice i mađarske ministricе pravosuđa.

Dva su veleposlanstva na stolu ukrašenu hrvatskom i belgijskom zastavom ponudila donirane hrvatske proizvode, belgijske slane i slatke zalogaje te belgijsko pivo.

Vatreni u osmini finala

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj u suradnji s Veleposlanstvom Japana organiziralo je zajedničko gledanje utakmice osmine finala Hrvatska – Japan u hrvatskoj rezidenciji. Uz veleposlanika Republike Hrvatske Mladena Andrića i veleposlanika Japana Masata Otaku te sve djelatnike dvaju veleposlanstava okupilo se pedesetak gostiju, među njima veleposlanici i drugi diplomati, visoki savjetnik mađarske predsjednice te Hrvati iz Budimpešte. I ovaj, četvrti po redu, sportsko-diplomatski događaj protekao je u srdačnoj i prijateljskoj atmosferi uz čestitke Hrvatskoj na velikom postignuću – plasmanu u četvrtfinale Svjetskog nogometnog prvenstva.

Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje obilježen u Székesfehérváru

Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje 18. studenoga 2022. obilježen je i u Székesfehérváru.

Zapovjedništvo multinacionalne divizije centar (HQ MND-C) NATO-a sa sjedištem u Székesfehérváru na čelu sa zapovjednikom general bojnikom g. Denisom Tretinjakom i mjesna hrvatska samouprava organizirali su poseban program u spomen na sve poginule i nestale branitelje i civile Domovinskog rata. Nazočio je i veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić sa suradnicima.

Program u Székesfehérváru započeo je polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća na središnjem vojnom groblju „Szentlélek Katonaí Temető”. Svijeće i vijence položili su najprije zapovjednik HQ MND-C-a general bojnik g. Tretinjak i veleposlanik Andrić, a nakon njih i voditeljica Hrvatske samouprave Janja Cindrić te najviši vojni i nacionalni predstavnici država u HQ MND-C-u: brigadni general Tibor Králik i brigadni general Péter Siposs Ernőm uz nazočnost svih zapovjednika tih NATO-ovih postrojbi.

Program je nastavljen svetom misom na hrvatskom jeziku u crkvi sv. Imre koju je predvodio vojni kapelan vlč. Ivan Blaževac u koncelebraciji s vlč. Markom Mogyorósiem iz Tihanya.

Zaključno su svi uzvanici nastavili druženje u prostorijama mjesne hrvatske samouprave, gdje je riječi dobrodošlice uputila gđa Cindrić. Prigodnim riječima obratili su se i veleposlanik Andrić te general bojnik Tretinjak.

Neda Maretić

Foto: MAJ ENIKO Földházi, HQ MND-C

Županijski narodnosni dan u Starom Gradu

István Nagy, ministar poljodjelstva: „Cilj je na vridnosti sazidati budućnost“

Jursko-mošonsko-šopronska županija i Općina Staroga Grada prve decembarske subote skupa su narikale Županijski narodnosni dan i ujedno i Dan županijskih vridnosti. Za trojezičnom svetom ekumenskom mašom program je nastavljen u mjesnom Domu kulture, kade su se uz kulturne vridnosti predstavile i različite rukotvorine, a Bizonja i Kemlja imale su svoj štand, kade su i s konkretnimi predmeti, sačuvanimi vridnosti iz starih vrimen predstavile dio prošlosti. Časni gost priredbe je bio István Nagy, ministar poljodjelstva u Ugarskoj, ki je naglasio da svim nam mora biti cilj na vridnosti sazidana budućnost, jer je njev kraj toliko bogat u vridnosti. Na Narodnosni dan bili su pozvani i dr. Mladen Andrić, velepos-

Jačkarice starogradskoga hrvatskoga zbora

Časni gosti s domaćini

Bizonjska načelnica Erika Márkus (na sredini)

lanik RH u Budimpešti, i Marina Szikora, prva tajnica Veleposlanstva. Kako je rečeno, ova sjeverna županija Gradišća jur deset ljet dugo priredjuje dan nacionalnih manjin i sedam ljet dugo županijski dan

Kemljanske Barbare svagdir

vridnosti, jer u ovoj županiji iz 13 nacionalnih grup devet živi u većem broju. U županijskoj Škrinji vridnosti, pravda se najdu i hrvatski biseri Gradišćancev. Ljetos je prezentirana i knjiga vridnosti u kojoj se najdu i naša sela Bizonja i Kemlja. Njeve grupe prezentirale su ovde prekrasne narodne prateži kot i već stoljetnu najerbanu kulturu. Dr. Péter Pető, dopredsjednik županijske skupščine, u svojem svetačnom govoru pohvalio je u toj županiji živeće manjine, ke su jako aktivne, marljive i vjerno nosu ter prikdaju narodnosni jezik i svoje običaje. Ferenc Ivanics, drugi potpredsjednik županijske skupščine, o Škrinji vridnosti je rekao da oko 30 lokalnih vridnosti su zabilježili dodvidob, ali krug neprestalno se širi i s narodnosnimi vridnosti. U kulturnom programu nastupali su harmonikaši iz Levéla, starogradski hrvatski jačkarni zbor, nimški jačkarni krug „Heideröslein“, jubilarni jačkarni zbor „Mali Dunaj“ i KUD „Konoplje“ iz Kemlje, Dičja grupa „Ragendorf“, Bizonjski tamburaši i jačkarni zbor „Jorgovan“ iz Bizonje kot i mnogi drugi.

Tiho

Županijski adventski koncert u Sambotelu

Na inicijativu Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, ovput u suorganizaciji Hrvatskoga kulturnoga vjerskoga društva u Sambotelu i Društva Hrvatov u Sambotelu, druge adventske nedilje nanovič je održan tradicionalni adventski koncert u sambotelskoj crkvi Srca Jezušovoga s ciljem da u ovu dob s jačkami i s ljubavlju puni srca dođu skupa gradišćanski jačkari i jačkarice s područja cijele županije, a dodatno se pozove i jedan jačkarni krug sa susjedne županije. Kako je rekao predsjednik DGHU-a Vince Hergović, iako su se Šičani obetežali u većem broju, i ovako je bilo osam nastupajućih grup s približno 150 izvodjačev, a i publika se je sabrala u lipom broju. Sudjelovali su pjevački zbor „Djurdjice“ iz Sambotela, hrvatski zbor iz Staroga Grada, židanski jačkari zbora „Peruška Marija“, diča grupa „Židanske zvijezdice“, četarski „Rozmarini“, kiseška, nedavno odlikovana „Zora“, „Zviranjak“ iz Prisike i „Ljubičica“ iz Petrovoga Sela. Nazočne su pozdravili u ime gradišćanskoga

Kiseška jubilarna „Zora“

Foto: VINCE HERGOVIĆ

„Židanske zvijezdice“ pri nastupu

Sambotelске „Djurdjice“

Petroviski ženski zbor „Ljubičica“ s dirigenticom Sabinom Kapitar-Wagner

društva glavna organizatorka jačkarnoga skupa Mirjana Šteiner i Vince Hergović, naglašavajući da od Staroga Grada do Petrovoga Sela Gradišćanci se skupa pripremaju na božićne svetke. Svetu mašu služio je potom na hrvatskom jeziku Richard Inzsöl, ki sad redovno maše drži u Sambotelu iako je njegovo mjesto službe jedno ugarsko naselje. Mašu su svojim jačenjem polipšali pjevači zbora „Sveta Cecilija“ i pomoćne jačkarice iz Petrovoga Sela, Narde i Gornjega Četara s dirigenticom Julijanom Szalai u pratnji orgulaša Martina Szalajja. Pri agapi dugo su se družili poznanici i prijatelji, ki se veselu da svako ljetu se moru najti pri ovoj priredbi ka okuplja mnoštvo dobrih ljudi u adventskoj otajnosti.

Tiho

U lukoviškom vrtiću

U lukoviškom je vrtiću uvijek veselo. Za to se brinu tetice i roditelji, ali i mjesna samouprava i narodnosne samouprave u selu, svi Lukoviščani. Protekli mjesec bio je u znaku velikog posla. Trebalo je dostojno dočekati svetog Nikolu, spremi mu poklon, nacrtati što bi djeca željela da im donese, naučiti pjevati pjesmice, kazivati stihove, plesati, očistiti čizmice... Ali vrijedilo je truda. Sveti Nikola zakucao je na prozore vrtića 6. prosinca, reče nam voditeljica vrtića Aliz Iberpaker. Torba mu je bila toliko prepuna poklona da je jedva ušao kroz vrata. S njim je bio i Krampus, no ovoga puta bez puno šiba u svojoj vrećici. Bilo je iznenađenja i radosti. Pedeset i dvoje mališana toliko se radovalo svetom Nikoli da je sve odzvanjalo. Za poklone svetom Nikoli potporu su pružili Direkcija podravskih vrtića, Romska samouprava Lukovišća kao i djelatnici Malteške službe lukoviškog „Jelenléti Pont“.

BPB

Adventska misa u Barči

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Barče 7. prosinca u barčanskoj rimokatoličkoj crkvi, koja je podignuta 1723. godine, služena je adventska tamburaška sveta misa na hrvatskom jeziku u čast svetom Ivanu Krstitelju. Svetu misu služio je župnik Franjo Pavleković rodnom iz Podravine. Misu je svirao Orkestar „Misija ViT“, a pjevali su je članovi barčanskog KUD-a „Podravina“. Prije svete mise molila se krunica, a nakon svete mise članovi KUD-a „Podravina“ održali su koncert pjevajući adventske i božićne pjesme.

BPB

U Starinu

I u Starinu je bilo veselo 6. prosinca. Naime, kao što znate, tog dana sveti Nikola natrpa saonice darovima za dobru djecu i krene na put. U starinskom domu kulture čekali su ga u prelijepo uređenu prostor. Pozornica je bila kao iz bajki, a tek stolica za svetog Nikolu i mjesto za Krampusa! Ali ne samo to, ispred sela čekao ga je načelnik Balaž Matoric s motornim saonicama i prozovao ga po selu da mu pokaže kakav su mu doček priredila djeca i odrasli. Mjesna samouprava Starina pobrinula se da sva djeca iz Starina mlađa od 14 godina dobiju poklon i da se mogu sresti sa svetim Nikolom te dotaknuti njegovu veliku bijelu bradu i uvjeriti se kako je kod njih došao baš on osobno.

BPB

U Martincima

Kako su polaznici martinačkog hrvatskog vrtića dočekali svetog Nikolu? Tridesetak mališana spremalo se danima. Uredili su sobu, poslali igračke, pojeli za ručak sve što je trebalo, crtali, pjevali, plesali. Darove je svetom Nikoli pomogla kupiti i upakirati martinačka „Zaklada za djecu“.

BPB

Mala stranica

Božić dolazi – sretan Božić!

Upravo u djetinjstvu najviše zavolimo Božić i blagdansko raspoloženje – pokloni, veselje, prigodni filmovi, ukusna hrana, roditelji ne rade, pa se družite s vama. Blagdani su s razlogom vrijeme radosti, zbližavanja, druženja i darivanja, a trenutci koje dijelimo s obitelji ostaju nam za cijeli život. Obiteljska tradicija koja se prenosi s koljena na koljeno temelj je Božića, ali to ne znači da mi danas ne možemo stvoriti neku novu tradiciju. Budite kreativni, iskoristite vrijeme za zajedničku pripremu, a mi ćemo vam dati nekoliko ideja za zajedničku izradu kolača, ukrasa, čestitki i za zajedničku veselu igru.

ISPECITE ZAJEDNO IZVRSTAN BOŽIĆNI KOLAČ

Lješnjak poljupci

Sastojci za puslice: 4 bjelanjka, 200 g šećera, 250 g prženih lješnjaka, 1 žlica mljevenog petit-kekisa, 1/2 žličice soli.

Sastojci za kremu: 4 žumanjka, 80 g šećera, 1 vanilin šećer, 120 g čokolade za kuhanje, 150 g maslaca.

Priprema: Miksajte bjelanjke dok ne postanu čvrsti snijeg. Zatim postupno dodajte šećer i sol pa nastavite miksati dok bjelanjci ne postanu potpuno čvrsti. U čvrsti snijeg ručno umiješajte kekise i mljevene lješnjake. Dobivenu masu rasporedite u hrpicama na lim preko papira za pečenje. Neka između puslica bude malo razmaka jer će se kolačići tijekom pečenja raširiti. Pecite puslice u pećnici zagrijanoj na 160 Celzijevih stupnjeva 20 minuta. Pečene poljupce ohladite na limu na kojem su se pekli. Za kremu miksajte žumanjke sa šećerom i vanilin šećerom. Prebacite tu smjesu u lončić za kuhanje na pari pa uz miješanje kuhajte 4 minute. Zatim dodajte prethodno otopljenu čokoladu koja mora biti potpuno tekuća. Pomiješajte sve skupa pa kuhajte još jednu do dvije minute. Maknite lončić s topline i uz miješanje ohladite smjesu na sobnu temperaturu. Kad se kremica ohladila, umiksajte maslac. Ohlađene puslice spojite sa žličicom kreme i lješnjak poljupci su gotovi.

IZRADITE UKRASE ZA BOR

Anđeli od papira

Potrebni su vam: okrugle salvete (podmetači), ljepilo za papir, vruće ljepilo, škare, perle i ukrasne trake.

Postupak izrade:

Prerežite salvetu na pola. Jednu polovicu također prerežite na pola. Svaki element savijte u tuljac i zalijepite rubove. Zalijepite ruke, svaku s jedne strane. Zatim od druge polovice napravite lepezu za krila. Prstima je oblikujte u željeni oblik krila i zalijepite na poleđinu anđela. Zatim vrućim ljepilom dodajte mašnicu s prednje strane i perlicu za glavu te na kraju dodajte trakicu kako biste anđela mogli staviti na bor.

NAPRAVITE ČESTITKU S OTISKOM PRSTIJU

Božićna čestitka

Potrebni su vam: karton u smeđoj ili zelenoj boji, bijela tempera, flomaster, tanji crveni papir i neki šareni papiri.

Postupak izrade:

Izrežite karton na veličinu čestitke, namažite dlan bijelom temperom i stisnite svoj otisak na karton. Zatim od prstiju načinite snjegoviće tako da na vrhove prstiju nacrtate oči i usta crnim flomasterom. Nos izrežite od crvenog papira (mrkva), a kapu i šal od šarenog papira i nalijepite na snjegoviće. Izrežite i male pahuljice od bijelog papira i nalijepite svagdje po čestitki. Na poleđinu možete napisati poruku za čestitku!

Hrvatska misa i adventski koncert u Bečehelu

Hrvatska samouprava Bečehela u vrijeme došašća već godinama priređuje hrvatsku svetu misu i adventski koncert te poziva vjernike iz svih hrvatskih pomurskih naselja kako bi se zajedno molilo i pjevalo u iščekivanju božićnih blagdana. Hrvatsku svetu misu 9. prosinca u mjesnoj crkvi svetog Ivana Krstitelja predvodio je župnik Josip Drvoderić iz Goričana, a na koncertu su nastupili pjevači Hrvatskog pjevačkog zbora „Mura“ i Tamburaški sastav „Pomurske žice“ iz Serdahela.

U Bečehelu živi mala hrvatska zajednica koju čine doseljenici iz hrvatskih pomurskih naselja. Predsjednica Hrvatske samouprave Bečehela Timea Hári nekoliko puta godišnje poziva hrvatsku zajednicu na razne programe nudeći na taj način hrvatske sadržaje ne samo Hrvatima u Bečehelu nego i Hrvatima iz cijele regije. Mnogi Hrvati koji žive u Bečehelu ostali su u prisnoj vezi sa svojim rodnim mjestom, neki od njih aktivni su članovi KUD-a

Župnik Josip Drvoderić i kantoriga Danijela Špoljarić u društvu predsjednice Hrvatske samouprave Bečehela Timee Hári (slijeva)

„Sumarton“, sumartonske vinske udruge, a ima i onih koji se priključuju serdahelskom pjevačkom zboru. No lijepo im je kad se i u mjestu gdje žive oglašuje pomurska hrvatska *popjevka* ili hrvatska riječ. Ovaj put hrvatsku riječ u misno slavlje uveo je župnik Josip Drvoderić iz Goričana, koji je mnogoput na pomoći na hrvatskim misnim slavljinama i drugim vjerskim sadržajima, na čemu su mu vrlo zahvalni pomurski vjernici. Misno slavlje uveličala je kantoriga Danijela Špoljarić iz Goričana sviranjem na orguljama i svojim prekrasnim glasom. Goričanski župnik zahvalio je župniku Bečehela Gáboru Horváthu što je omogućio hrvatsko misno slavlje u crkvi. U propovijedi je govorio o važnosti blagdana Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije, kojim se razvija čitavo Marijino štovanje. Pritom je veliku ulogu imao i osjećaj vjere naroda Božjega da je Bog Mariju od prvog trenutka življenja pod Aninim srcem izuzeo od izvorne ili sveopće ljudske grešnosti – jer je majka Sina Božjega. To je potvrdio i papa Pio IX., proglasivši 9. prosinca 1854. godine dogmu o bezgrešnom začecu.

Tamburaški sastav „Pomurske žice“ svira adventske pjesme

Mješoviti pjevački zbor „Mura“

Zatim je slijedio Adventski koncert u izvedbi Tamburaškog sastava „Pomurske žice“ i Mješovitog pjevačkog zbora „Mura“ iz Serdahela. Umjetnički voditelj tamburaša Erik Hegedüs ukratko je okupljenima predstavio sastav. Tamburaški sastav „Pomurske žice“ utemeljen je prije godinu dana uz pomoć serdahelske hrvatske samouprave, u njemu sviraju poglavito srednjoškolci iz Serdahela, ali ima članova i iz Mlinaraca i Sumartona. Tijekom godinu dana marljivi tamburaši naučili su razna kola hrvatskih regija, pomurske *popevke*, popularne hrvatske zabavne pjesme, a za božićne programe naučili su podosta adventskih i božićnih pjesama („Radujte se, narodi“, „Došiel je s neba“, „U to vreme go-

Okupljeni vjernici

dišta“, „Bijeli Božić“, „Tiha noć“ i dr.) koje su odsvirali i otpjevali u bečehelskoj crkvi. Mješoviti pjevački zbor „Mura“ predstavila je voditeljica Marija Vargović. Među ostalim rekla je kako serdahelski zbor djeluje već 12 godina i osim pomurskih narodnih popjevaka na pozornicu postavljaju i kraće igrokaze na kajkavskom narječju. Na adventskom koncertu u Bečehelu serdahelski pjevači uz pratnju harmonikaša Erika Hegedüsa izveli su hrvatske i mađarske adventske i božićne pjesme te na kraju svima zaželjeli sretne božićne blagdane. Župnik Josip Drvoderić iz Goričana također je poželio svim vjernicima da u miru i radosti dočekaju Božić. S lijepim se željama pridružila i predsjednica bečehelske hrvatske samouprave Timea Hári, a zatim je sve okupljene vjernike pozvala na domjenak na kojem se još razgovaralo i družilo.

Beta

Nekadašnji božićni običaji u Pomurju

Božić je jedan od najvećih i najljepših kršćanskih blagdana. Uz njega se vežu mnogi običaji i u Pomurju. Kako se nekada čekao Božić i slavio Badnji dan „prepovedala“ je Ilonka Štric iz Serdahela.

„Negda je bil veliki sneg za Božič, da sam bila mala vek su bili veliki zapuhi kak hiža, onda je svet išel lopatami hitate kraj, neje bilo kaj bi motori to delali. Onda je vek išel birof i bubnal kaj je tre kraj hitati snega z lopatami. V jadventu sako jutro smo meši išli, na zornice vu 6 vur, pak potle deca v školu a ludi na delo. Morati je bilo jako rano se stati, nas su vek budili roditeli.“

U razdoblju došašća obilježavala se i Sveta Lucija: „Na Svetu Lucu smo sejali pšenicu, kaj smo deli na stol da je bil Božič, a potle na Janoševu dali kokošaj kaj ne bi gnezdo si premenile i bole nesle. Te den su nam rekli kaj ni šivati, ni prati neje smeti, zato kaj bi kokoši nesle jajca, pak kaj ne bi sreću sprali. Negda je bila i takva šega kaj su od decembra 13. do decembra 25. do Božiča deli saki den v blok lukovu lupinu, to je bil 12 meseci. Onda so nam tak rekli de je voda bila, on mesec bode dežđ, a de je ne, vu tem mesecu ne dežđa. Na Lucu stari japa su stolčeca delali, sam več ne znam kak je trejalo slagati, onda sam išče jako mala bila. Deca su pak hodi-la od hiže do hiže i govorila: *Luca, Luca kity-koty*. Kaj je što imel to je dal deci, onda smo se veselili.“

Prije Božiča u selima se išlo od obitelji do obitelji i molilo: „Devet dni pred Božičom su išli se moliti od hiže do hiže, stana prosit

Božićni stol nekad

Kuržnača – pogača od kukuruznoga brašna i oraha

Jezušku. Decembra 15. smo se hapili stana nositi, čisle smo molili 3 – 4. Išli smo kipecom i popevali: *Opre grešnik...* Onda su dali deci peneze, negde smo dobili, saka 100 forinti, to je bilo fnogo 59. leta, pak piti i jesti su nam dali zato smo radi išli.“

Na Badnjak u svakoj je obitelji bilo veselo: „Negda, dok sam išče bila mala, komaj smo čakali kaj dojde Božič. Na božićnu večer gazda su slamu donesli v plahti nuter pod stol. Mi smo si klečali na podu, pak smo se fnogo molili, potli smo zaželeli *Na to mlado leto, zdravi i veseli...* Na stol je stari mama naprijala križa

Makfiči – male kiflice prelivene vrućom vodom i posipane ušećerenim mljevenim makom

od slame, posipala pšenicom, kuruzom, žitom i graham, prekrizili su to se z rokom i prestroli z belim stolnakom. Onda je bil veliki post, onda smo slagali makfiče, delali smo i kuržnače z kuruzne mele, juhu od suhoga sada, hruške i jabuke i šlive, z rehe kolače se vek peklo, pak pisani kolači, kaj se i na gostej peklo nega. Jedno testo je bilo belo, a drugo je bilo z farbom makovom (roza), vu Kaniži je bila babušica, kaj je mezeša delala, ona je vek dala v steklece farbu, malo se delo vu testo. Na Božič da smo išli ne polnočku, stari mama su pekli jetra svinjska, kaj smo jeli da smo se vrnuli pak je bilo išče hladnetine, kolači z rehi, z makom. Drugi den v jutro, pak za obed bilo meso, i gibanica su pekli. Bora smo kinčili z saloncukorama, a što je ne mel orahe je zamotal z svetlami papiri, pak je del drobne jabuke. Bila je velika šterčija, dara neje bilo, krsna kuma i firmanska je dala donesla ropčeca, al jabuku i to je bilo veselje. Na Božič smo fnogo popevali božićne popevke, a nam decam je bilo najbolje koturati se na slami, na slami de se i Jezušek rodil. Na dan Božiča rodbina, a kumovi su došli pak su čestitali Božiča: *Dej vam Bog puriče, račiče, kunjiče, vuliče, teliče, prašiče, Jeno mažo penez, Kaj največ od Boga želite, Dušno zveličenje! Amen!* Beta

Druženje na Martinje u Kukinju

U organizaciji Hrvatske samouprave Kukinja u seoskom domu kulture 12. studenoga priređeno je druženje uz večeru u povodu Martinja. U skladu s pozivom organizatora uz prethodnu registraciju na poziv se odazvalo pedesetak Hrvata. Istoga dana održana je i lampionska povorka od seoske kuće zajednice do središta sela. Nazočne je pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Kukinja Rita Klaić, a potom je vlč. Gabrijel Barić blagoslovio mlado vino kukinjskih vinogradara. Slijedilo je druženje uz raskošan stol obogaćen kolačima koje su ispekli nazočni.

Branka Pavić Blažetin

Svjetski festival hrvatske književnosti

Četvrti Svjetski festival hrvatske književnosti (SFHK), na kojem se predstavljaju hrvatski književnici iz inozemstva i raspravlja o vezama s matičnom književnošću, održan je u Zagrebu od 15. do 17. studenoga.

Skup se prvoga dana održao u Matici hrvatskoj, a nazočnima su se obratili predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran, predsjednik Društva hrvatskih književnika Zlatko Krilić, državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić.

U radnom dijelu skupa sudjelovali su Julienne Eden Bušić i Vladimir Goss iz SAD-a, Luka Budak, Ivana Bačić Serdarević i Drago Šaravanja iz Australije te Vinko Grubišić, Vladimir Bubrin i Josip Novaković iz Kanade. Na tom se dijelu pod vodstvom akademika Luke Paljetka i Đure Vidmarovića raspravljalo o položaju hrvatskih književnika u državama u kojima žive i vezama s matičnom hrvatskom kulturom i književnošću kao i vezama Hrvatske prema njima te izgledima tih veza ubuduće. Drugoga dana skup je nastavljen u prostorijama Društva hr-

vatskih književnika gdje je uz izlaganja dodijeljena i nagrada DHK-a „Lucijan Kordić“ američko-hrvatskom književniku Josipu Novakoviću za knjigu priča „Truplo puno meda“, koju je 2021. objavila Matica hrvatska.

Poslijepodnevni radni dio održan je u Hrvatskoj matici iseljenika uz predstavljanje djela i djelatnosti hrvatskih književnika iz zemalja engleskoga govornog područja i njihovih veza s hrvatskom književnošću i kulturom.

Treći dan sudionici su izlagali u pansionu „Stara škola“ u Svetom Križu Začretju, a govorili su Zvonimir Deković iz Tivta u Boki kotorskoj iz Crne Gore, Ilija Vukotić iz mjesta Zupci kod Svebarja u Crnoj Gori, Adrijan Vuksanović iz Tivta u Boki kotorskoj iz Crne Gore, filolog Domagoj Vidović, Jurica Čenari, Šandor Horvat iz Gradišća u Austriji i Mađarskoj, Francesca Sammartino i Vesna Ljubić Sammartino iz Molisea u Italiji, Darko Juka iz Mostara u BiH te Nikolina Ivanković iz Kanade.

Izvor: HINA

Kanonik dr. Jive Šmatović napunio 80 ljet

Sa željezanskim biskupom dr. Egidijem Živkovićem

Bizonjski sin, kanonik dr. prof. Jive Šmatović narodio se je 27. novembra 1942. ljeta u spomenutom sjevernogradničanskom naselju. Jur u gimnaziji dozrijala se je misao za duhovničko zvanje, a teologiju je studirao u Budimpešti i Rimu. Ljeta 1966. bio je posvećen u Juri za farnika Jurske biskupije. Od 1980. služio je u jurskoj Biskupskoj visokoj školi s odanošću i s velikim veseljem med seminaristi. Rado se je odzvanjao na pozive, karkamo su

ga zvali na održavanje svete maše, posebna mu je bila čast, kad je mogao domom projt, ili u Kemlju vršiti Božju službu. Ljeta 2001. imenovan je kanonikom kaptola jurske katedrale. Sudjelovao je kot dopisnik vjerskih i teoloških člankov iz Ugarske u Glasniku, u austrijski crikveni novina Željezanske biskupije, izdao je brojne teološke knjige na već jezikov. Od 2002. ljeta postao je ravnatelj Hrvatske sekcije Jurske biskupije i neumorno je organizirao gradišćanskohrvatsko Jursko shodišće svako ljeta u majušu. Na hrvatskom shodišću 2018. ljeta, kad je i napustio funkciju ravnatelja hrvatske sekcije, željezanski biskup dr. Egidije Živković prikdao mu u zahvali „Časni znak Željezanske biskupije u zlatu“ i pri tom ga je nazvao i „živim mostom“, ne samo med Hrvati još i prik granic nego i med biskupijami. Jubilaru i mi čestitamo, željimo dobro zdravlje i još čuda strpljenja i moći pri vršenju zadatkov.

Tiho

HRVATSKE ŠICE – Mjesna samouprava i Hrvatska samouprava dotičnoga sela srdačno vas pozivaju 28. decembra, u srijedu, od 8 uri početo na seosko svinjokolje na dvor kulturnoga doma. Kako je najavljeno na posebnoj plakati, po cijeli dan čekaju goste na svinjsko jilo, na dobre falate u izabranom društvu.

Adventski koncert u Gornjem Četaru

Po staroj su tradiciji 27. novembra, na prvu adventsku nedilju, jačkarni zbor „Rozmarin“ i Hrvatska samouprava organizirali Adventski koncert u crikvi svetoga Mikule. Po pozdravni riči farnika Tamása Várhelyija predstavili su se jačkari. Program je otvorio domaći zbor „Rozmarin“ pod peljanjem Rože Pezenhoffer. Za njimi su se predstavili školari četarske škole, ki su se jako oduševljeno pripravljali na ov dan. Voditeljica je zbora Ana Jušić-László, a muzičku pratnju zavježbala je s dicom Žužana

FOTO: TIVADAR ČERI

Domaći zbor „Rozmarin“

Dica iz mjesne škole pri nastupu

Asbóth Kalmár. Zatim je na redu bio zbor „Slavuj“ iz Hrvatskih Šic. Njeva je peljačica isto Ana Jušić-László. U zadnjoj točki programa predstavili su se jačkari i sirači zbora „Zora“ iz Kiséga pod peljanjem Edite Nagy-Tóth. Crikva je bila puna s ljudi ki su rado poslušali lipede adventske i božićne jačke. Na kraju koncerta moderatorice su zaželjile svakomu lipo i mirno pripravljanje na božićne svetke i pozvale su svakoga na agape i razgovaranje pred crikvom.

Ana Poljak-Šaller

Hrvatski kalendar u svaki hrvatski dom

Dragi prijatelji, pomagači, simpatizeri i čitatelji godišnjaka Hrvata u Mađarskoj „Hrvatski kalendar 2023.“!

Neprofitno poduzeće „Croatica“ započelo je s distribucijom najčitanije knjige Hrvata u Mađarskoj. Cilj nam je ostao isti – omogućiti Hrvatima u Mađarskoj uvid u raznolikost njihova života: kroz objektiv fotoaparata i uz napise o političkim, društvenim, kulturnim, vjerskim, znanstvenim i školskim događanjima. Praktičnim te sadržajno, tematski i žanrovski raznolikim štivom želimo dati poticaj svim uzrastima i mnogovrsnim interesima čitatelja. Zahvaljujemo svima koji su nesebično obogatili sadržaj Hrvatskog kalendara 2023.

Molimo za vašu pomoć u promociji Hrvatskog kalendara 2023. u vašem selu, gradu, samoupravi, instituciji, udruzi i među prijateljima.

NARUČITE HRVATSKI KALENDAR 2023.!

Kontakti: +36 30 436 1146
croatica@croatica.hu

CIJENA KALENDARA IZNOSI
1500 Ft (+ poštanski troškovi).

*Sretan Božić
i uspješnu
novu godinu
želi Vam
Hrvatski glasnik!*